

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 34/06-13

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 14. februára 2006 predbežne prerokoval sťažnosť Ing. L. D., bytom B., zastúpeného advokátom JUDr. M. Š., B., vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 prvej a druhej vety, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Krajského súdu v Bratislave v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cbi 2/04 a jeho uznesením z 2. mája 2005 v spojení s postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obo 203/2005 a jeho uznesením z 20. októbra 2005 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť Ing. L. D. o d m i e t a pre nedostatok právomoci Ústavného súdu Slovenskej republiky.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bolo 23. januára 2006 doručené podanie Ing. L. D. (ďalej len „sťažovateľ“) vo veci porušenia jeho základných práv podľa čl. 20 ods. 1 prvej a druhej vety, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy

Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 16 Cbi 2/04 a jeho uznesením 2. mája 2005 v spojení s postupom Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 2 Obo 203/05 a jeho uznesením z 20. októbra 2005.

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ (pôvodne spolu so žalobkyňou v druhom rade) doručil 21. januára 2004 krajskému súdu žalobu o určenie, že „... *Krajský súd v Bratislave - konkurzný súd v konaní č. k. 9 K 319/00 v čase medzi 14. 6. 2001 a 17. 9. 2001 bol nečinný, neriadil sa právnym názorom súdu druhého stupňa a rozhodol na základe nesprávne zisteného skutkového stavu*“.

Ďalej sa domáhal určenia, že vyhlásenie konkurzu na majetok obchodnej spoločnosti V., s. r. o., so sídlom P., je neplatné.

Krajský súd rozhodol v právnej veci sťažovateľa uznesením sp. zn. 16 Cbi 2/04 z 2. mája 2005 tak, že konanie zastavil. Zároveň rozhodol, že sťažovateľovi sa vracia súdny poplatok vo výške 2 900 Sk. Proti uvedenému uzneseniu krajského súdu podal sťažovateľ v zákonnej lehote odvolanie, o ktorom rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 Obo 203/2005 z 20. októbra 2005, ktorým napadnuté uznesenie krajského súdu vo výroku o zastavení konania potvrdil a vo výroku o vrátení súdneho poplatku zmenil tak, že sa sťažovateľovi vracia súdny poplatok vo výške 3 000 Sk.

Sťažovateľ namietal, že krajský súd, ako aj najvyšší súd nezistili počas celého konania riadne skutkový stav, „... *neskúmali, či sú splnené podmienky pre konanie, neskúmali právny záujem, na základe ktorého sa žalobca domáhal súdnej ochrany pri porušovaní svojich práv, a neskúmali perfektnosť právnych úkonov tak, aby bolo zrejmé, že sa súdy vysporiadali so všetkými stránkami platnosti a perfektnosti právnych úkonov*“.

Porušenie svojho základného práva podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy sťažovateľ vidí v tom, že krajský súd v jeho právnej veci nekonal a naďalej nekoná.

V dôsledku toho tvrdí, že „... mu bolo upreté právo prístupu na súd, domáhanie sa spravodlivého, rýchleho prejednaní veci bez prieťahov, zákonom stanoveným spôsobom na nezávislom súde, nakoľko toto právo mu bolo upreté tým, že Krajský súd v Bratislave vec nepostúpil vecne a miestne príslušnému súdu, keď neskúmal dôvody podľa § 101 O. s. p.

Napriek pozitívnej formulácii Ústavy SR, že každý má právo domáhať sa svojho práva na nezávislom súde, je to negatívny výsledok, keď Najvyšší súd SR konštatuje, že toto právo nemožno naplniť na žiadnom súde Slovenskej republiky, a navyše uvádza, že tu nie je právo rozhodnúť ani na úrovni prvostupňového súdu, odvolacieho súdu a ani dovolacieho súdu“.

Sťažovateľ tvrdí, že uvedeným postupom označených všeobecných súdov a ich napadnutými rozhodnutiami mu bolo „... zabránené vykonávať podnikateľskú činnosť s vlastným majetkom v obchodnej spoločnosti V., s. r. o.“, čo dáva do súvislosti s porušením jeho základného práva podľa čl. 20 ods. 1 prvej a druhej vety ústavy.

Poukazujúc na uvedené skutočnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1. Určuje sa, že ústavné právo sťažovateľa na riadny a spravodlivý proces a právo na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, konaním Krajského súdu v Bratislave v právnej veci o určenie, že Krajský súd v Bratislave – konkurzný súd, v konaní č. k. 9 K 319/00 v čase medzi 14. 6. 2001 a 17. 9. 2001 bol nečinný, vedenom pod č. k. 16 Cbi 2/04 v spojení s konaním Najvyššieho súdu SR č. k. 20 Obo 203/2005, sú porušené.

2. Rozhodnutie Krajského súdu v Bratislave zo dňa 5. mája 2005 spis. zn. 16 Cbi 2/04-31 v spojení s rozhodnutím Najvyššieho súdu SR zo dňa 20. októbra 2005 spis. zn. 20 Obo 203/2005 sa zrušuje a vec sa vracia súdu prvého stupňa na nové rozhodnutie.

3. Odporcovia v 1. a 2. rade sú povinní trovy konania, ktoré vyčíslime na pojednávaní, uhradiť v lehote 3 dní od vyhlásenia nálezu Ústavného súdu SR na adresu sťažovateľa.“

II.

Odôvodnenie uznesení krajského súdu a najvyššieho súdu

Krajský súd uznesenie sp. zn. 16 Cbi 2/04 z 2. mája 2005 odôvodnil takto:

„Navrhovateľ sa žalobou doručenou tunajšiemu súdu 21. 1. 2004 voči odporcom domáhal určenia, že Krajský súd v Bratislave – konkurzný súd v konaní č. k. 9 K 319/00 v čase medzi 14. 6. 2001 a 17. 9. 2001 bol nečinný, neriadil sa právnym názorom súdu druhého stupňa a rozhodol na základe nesprávne zisteného skutkového stavu. Ďalej sa domáhal určenia, že vyhlásenie konkurzu na majetok obchodnej spoločnosti V., s. r. o., so sídlom P., (...), je neplatné.

Kedykoľvek za konania prihliada súd na to, či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci (podmienky konania § 103 O. s. p.)

Podľa ust. § 7 ods. 1 O. s. p. v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občiansko-právnych, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.

Podľa ust. § 104 ods. 1 O. s. p., ak ide o taký nedostatok podmienky konania, ktorý nemožno odstrániť, súd konanie zastaví. Ak vec nespadá do právomoci súdov alebo ak má predchádzať iné konanie, súd postúpi vec po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania príslušnému orgánu, právne účinky spojené s podaním návrhu na začatie konania zostávajú pritom zachované.

V prejednávanej veci je nesporné, že navrhovateľ sa domáhal rozhodnutia, ktorým by súd určil, že konkurzný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 9 K 319/00 v časovom úseku od 14. 6. 2001 – 17. 9. 2001 bol nečinný, neriadil sa právnym názorom súdu druhého stupňa a rozhodol na základe nesprávne zisteného skutkového stavu a ďalej sa domáhal určenia, že vyhlásenie konkurzu na majetok úpadcu V., s. r. o., P., je neplatné.

Na základe vyššie uvedených ustanovení súd konštatoval, že na rozhodnutie takejto veci nemá dostatok právomoci. Súd nemohol vo veci rozhodnúť o tom, ktorému orgánu sa vec postupuje (§ 104 ods. 1 veta druhá O. s. p.), nakoľko takéhoto orgánu niet.

Ak navrhovatelia majú pochybnosti o správnosti postupu súdu v konkurznom konaní 9 K 319/00, majú možnosť domáhať sa nápravy tohto konania v konkurznom konaní 9 K 319/00 prostredníctvom opravných prostriedkov. Žiaden iný súd ako súd odvolací, ale ani ten istý súd v rámci iného konania nemôže do súdneho konania zasahovať a nemôže rozhodovať o správnosti postupu súdu. Z tohto dôvodu bolo konanie vo veci zastavené.“

Ústavný súd z odôvodnenia uznesenia najvyššieho súdu sp. zn. 2 Obo 203/2005 z 20. októbra 2005 cituje tú časť, ktorá sa priamo vzťahuje na námietky uvedené v sťažnosti doručenej ústavnému súdu.

„Najvyšší súd prejednal odvolanie podľa § 212 ods. 1 O. s. p. bez nariadenia pojednávania v zmysle § 214 ods. 2 písm. c) O. s. p. a dospel k záveru, že nie je dôvodné.

Zo spisového materiálu odvolací súd zistil, že navrhovatelia podali návrh na začatie konania, ktorým sa domáhali vyslovenia jednak, že konkurzný súd označený ako Krajský súd v Bratislave v konkurznej veci 9 K 319/00 v čase medzi 14. 6. 2001 do 17. 9. 2001 bol nečinný, neriadil sa právnym názorom súdu 2. stupňa a rozhodol na základe nesprávne zisteného skutkového stavu, ako aj určenia, že vyhlásenie konkurzu na majetok spoločnosti V., s. r. o., P., je neplatné.

Podaním z 2. 3. 2004 vzal navrhovateľ v 2. rade svoj návrh späť a navrhol konanie zastaviť.

Podľa § 7 ods. 1 O. s. p. v občianskom súdnom konaní súdy prejednávajú a rozhodujú spory a iné právne veci, ktoré vyplývajú z občianskoprávných, pracovných, rodinných, obchodných a hospodárskych vzťahov, pokiaľ ich podľa zákona neprejednávajú a nerozhodujú o nich iné orgány.

Z citovaného ustanovenia vyplýva, že návrh na začatie konania podaný navrhovateľmi nespadá do právomoci súdov, čiže o ňom nemôže rozhodnúť žiadny súd, teda prvostupňový, odvolací ani dovolací. Z týchto dôvodov nemôže súd konať ani o petite, ktorého vyslovenia v rozhodnutí sa domáha navrhovateľ vo svojom odvolaní, aby odvolací súd uznesenie zrušil a určil vecnú a miestnu príslušnosť súdu na veci predmetného sporu. Nakoľko nie je daná právomoc súdov, vo všeobecnosti nie sú splnené podmienky konania

odvolacieho súdu. Pretože na prejednanie takého návrhu nie je oprávnený žiadny orgán, nemohol ho súd ani nikomu postúpiť, ako mu to ukladá § 104 ods. 1 druhá veta O. s. p.

Pokiaľ ide o námietku, že súd neskúmal podmienky konania hneď po napadnutí návrhu na súd, ale až po zaplatení súdneho poplatku za podaný návrh, táto nie je opodstatnená. Podľa § 5 ods. 1 zákona č. 71/1992 Zb. v znení neskorších predpisov poplatková povinnosť vzniká podaním návrhu. Pretože navrhovateľ nezaplatil súdny poplatok súčasne s podaním návrhu, musel ho súd vyzvať na jeho zaplatenie. Až po zaplatení súdneho poplatku súd začína konať, pričom predovšetkým skúma podľa § 103 O. s. p., či sú splnené podmienky konania.

Vrátenie súdneho poplatku upravuje § 11 citovaného zákona, vec bola zastavená pre nedostatok právomoci súdu, čiže podľa § 11 ods. 1 mal byť vrátený navrhovateľovi celý poplatok. Odvolací súd preto výrok uznesenia týkajúci sa vrátenia súdneho poplatku zmenil tak, ako sa uvádza v enunciiate.

Pokiaľ odvolateľ uvádza, že opiera svoj návrh o rozhodnutie NS SR sp. zn. 6 Obo 93/01, ktorý vyslovil právny názor a súd prvého stupňa sa ním neriadil, odvolací súd konštatuje, že mal možnosť po novom rozhodnutí súdu prvého stupňa využiť oprávnenie podať proti tomuto podľa neho nesprávnemu rozhodnutiu opravný prostriedok.“

III.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach, ktorými fyzické osoby alebo právnické osoby namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podmienky konania o sťažnostiach sú upravené v ustanoveniach § 20 a § 49 až 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu

Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“), pričom nesplnenie všeobecnej alebo osobitnej podmienky je dôvodom na odmietnutie sťažnosti podľa § 25 ods. 2 citovaného zákona.

Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každú sťažnosť predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti sťažovateľa.

Sťažovateľ namieta, že krajský súd postupom v jeho právnej veci, ktorý vyústil do zastavenia konania uznesením sp. zn. 16 Cbi 2/04 z 2. mája 2005, a najvyšší súd potvrdením uvedeného prvostupňového rozhodnutia uznesením sp. zn. 2 Obo 203/2005 z 20. októbra 2005 porušili jeho uvedené základné práva.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa zisťoval, či ochranu jeho základným právam, porušenie ktorých namietal (t. j. základnému právu podľa čl. 20 ods. 1 prvej a druhej vety, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy), neposkytujú všeobecné súdy na základe opravných prostriedkov jemu dostupných, ktoré možno považovať za účinné právne prostriedky nápravy namietaného porušenia označených práv.

O postupe a uznesení krajského súdu konal v odvolacom konaní najvyšší súd. Preto v súlade s ustanovením čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy a § 49 zákona o ústavnom súde nie je daná právomoc ústavného súdu na opätovné preskúmanie uznesenia súdu prvého stupňa. Vychádzajúc z princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu ústavný súd sťažnosť proti krajskému súdu odmietol pre nedostatok právomoci (§ 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde).

Podľa ustálenej súdnej praxe proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie v prípadoch uvedených v § 237 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“). Ide o prípady závažných väd konania, keď je dovolanie prípustné, aj keď nie sú splnené podmienky uvedené v § 239 OSP. Okrem iného ide aj o prípad, ak bola postupom súdu účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP].

Odňatím možnosti konať pred súdom sa podľa stabilnej súdnej praxe (pozri napríklad rozsudok najvyššieho súdu z 27. septembra 2001 sp. zn. 5 Cdo 102/01) rozumie postup súdu, ktorým znemožnil účastníkovi konania realizáciu tých procesných práv, ktoré mu poskytuje Občiansky súdny poriadok. K odňatiu možnosti konať pred súdom môže dôjsť nielen činnosťou súdu, ktorá rozhodnutiu predchádza, ale aj jeho rozhodnutím (II. ÚS 102/04). Ide aj o prípady zastavenia konania v dôsledku nedostatku právomoci všeobecného súdu bez postúpenia veci príslušnému orgánu, čím dochádza zároveň k odmietnutiu spravodlivosti (*denegatio iustitiae*).

V inej veci najvyšší súd v odôvodnení uviedol (rozsudok z 28. februára 2001 sp. zn. 2 Cdo 114/00): *„Podľa § 237 písm. f) O. s. p. dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, a tiež zakladá samostatný dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a) O. s. p. aj vtedy, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom. Odňatím možnosti konať pred súdom treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom za účelom obhájenia a ochrany jeho práv a právom chránených záujmov.“*

Dovolací súd má vždy povinnosť prihliadnúť na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 OSP a popri skúmaní podmienok prípustnosti podľa § 238 OSP sa vždy zaoberá aj prípadnou prípustnosťou dovolania z dôvodu závažných procesných väd konania vymenovaných v § 237 OSP.

Pri predbežnom prerokovaní sťažnosti sťažovateľa ústavný súd konštatoval, že nevyužil v danej veci dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok podľa § 236 a nasl. OSP.

Dovolanie z dôvodu uvedeného v § 237 písm. f) OSP (postupom súdu bola účastníkovi konania odňatá možnosť konať pred súdom) bolo podľa názoru ústavného súdu v prípade sťažovateľa prípustné a v súlade s § 243b ods. 1 OSP ho možno považovať za účinný právny prostriedok nápravy namietaného porušenia jeho práv.

Aj doterajšia súdna prax najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho potvrdzuje, že dovolanie je v prípadoch zmätočnosti konania, ktorá spočíva v odňatí možnosti konať pred súdom v dôsledku zastavenia konania z dôvodu, že vec nepatrí do právomoci občianskoprávných súdov [§ 237 písm. f) OSP], pričom po právoplatnosti uznesenia o zastavení konania nedošlo k postúpeniu veci príslušnému orgánu, efektívnym prostriedkom ochrany práv účastníkov občianskeho súdneho konania (z publikovanej judikatúry je to napr. rozsudok z 27. septembra 2001 sp. zn. 5 Cdo 102/01).

Nevyužitie tejto zákonnej možnosti účinnej ochrany základných práv sťažovateľa podľa čl. 20 ods. 1 prvej a druhej vety, čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy nemožno nahradzovať sťažnosťou podanou ústavnému súdu, ktorý môže založiť svoju právomoc na konanie až vtedy, ak fyzická osoba (alebo právnická osoba) nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv.

Podľa stabilnej judikatúry ústavného súdu ústavný súd nie je oprávnený poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom vlastnými, dovolenými a Občianskym súdnym poriadkom ustanovenými procesnými úkonmi (podobne napríklad I. ÚS 161/02).

Dovolanie z označeného dôvodu [§ 237 písm. f) OSP] ústavný súd považuje za účinný právny prostriedok nápravy porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1

ústavy (II. ÚS 31/00) a opierajúc sa aj o stabilizovanú judikatúru najvyššieho súdu tiež ďalších sťažovateľom označených základných práv, ktorých porušenie namieta.

Na základne uvedeného ústavný súd konštatuje, že sťažovateľ dovolanie proti napadnutému uzneseniu krajského súdu nepodal a priamo sa obrátil na ústavný súd so sťažnosťou, v ktorej namieta také porušenie jeho procesných oprávnení, ktoré napĺňa prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. Ústava ani zákon o ústavnom súde nepripúšťajú, aby si účastník konania zvolil medzi súdnymi orgánmi ochrany porušených základných práv a slobôd, naopak, čl. 127 ods. 1 ústavy jednoznačne požaduje vyčerpanie všetkých účastníkovi dostupných a účinných prostriedkov nápravy.

Vychádzajúc z týchto právnych záverov a skutkového stavu opísaného sťažovateľom ústavný súd dospel k záveru, že v predmetnej veci nie je daná jeho právomoc [čl. 127 ods. 1 ústavy v spojení § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde a v spojení s § 237 písm. f) OSP]. Preto sťažnosť pre nedostatok právomoci odmietol už po jej predbežnom prerokovaní.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. februára 2006